CORS 4541
TOCI 4541

PRELIMINARY EXAMINATION IN ORIENTAL STUDIES
M. PHIL. QUALIFYING EXAMINATION IN CLASSICAL INDIAN RELIGIONS

SANSKRIT I: TEXTS

Wednesday 24 June 2009, 9:30 a.m. to 12:30 p.m.

Answer all the questions.

Do not turn over until told you may do so.

Photocopied texts are provided with this paper. References in Questions 1-3 are to Lanman's *Sanskrit Reader.*

1. Translate into English p. 6 line 13 to p. 7 line 1. Parse and comment on the following: *sagaṇāḥ* (l. 13), *abhyagacchad* (l. 16), *bhrājamānaṃ* (l.19), and *tasthur* (l. 20).

2. Translate into English p. 18 lines 8 to 19. Parse and comment on the following: *abhāvi* (l. 9), *pīyate* (l. 10), *udyoginaṃ* (l. 14), and *nihatya* (l. 16).

3. Translate into English p. 31 line 19 to p. 32 line 11. Parse and comment on the following: *tyajyatām* (l. 2), *bhetavyam* (l. 6), *balavatā* (l. 8), and *balonmattaḥ* (l. 11).

4. Translate into English *Bhagavadgītā* II verses 22-26. Scan verse 25 and identify its metre.

5. Translate into English *Bhagavadgītā* IV, verses 18 to 23. Parse and comment on the following *akarmaṇi* (v. 18b), *kāmasaṃkalpavarjitāḥ* (v. 19b), *yatacittātmā* (v. 21a), *kurvan* (v. 21d).

1. ततः सर्वे महाराज सगणाः सहवाहनाः ।
विद्भान् अभिजग्मुस् ते यतः सर्वे महीक्षितः ॥ २५ ॥
नलो ऽपि राजा कौन्तेय श्रुत्वा राज्ञां समागमम् ।
अभ्यगच्छद् अदीनात्मा दमयन्तीम् अनुव्रतः ॥ २६ ॥
अथ देवाः पथि नलं ददृशुर् भूतले स्थितम् ।
साक्षाद् इव स्थितं मूर्त्या मन्मथं रूपसंपदा ॥ २७ ॥
तं दृष्ट्वा लोकपालास् ते भ्राजमानं यथा रविम् ।
तस्थुर् विगतसंकल्पा विस्मिता रूपसंपदा ॥ २८ ॥
ततो ऽन्तरिक्षे विष्टभ्य विमानानि दिवौकसः ।
अब्रुवन् नैषधं राजन् अवतीर्य नभस्तलात् ॥ २९ ॥
भो भो नैषध राजेन्द्र नल सत्यव्रतो भवान् ।
अस्माकं कुरु साहाय्यं दूतो भव नरोत्तम ॥ ३० ॥

2. तत्कथमिदानीमेते मम पुत्रा गुणवन्तः क्रियन्ताम्। यच्चोच्यते। यदभावि न तद्भावि भावि चेन्न तदन्यथा।
इति चिन्ताविषघ्नो ऽयमगदः किं न पीयते ॥
एतत्कार्याक्षमाणां केषां चिदालस्यवचनम् ।
न दैवमिति संचिन्त्य त्यजेदुद्योगमात्मनः ।
अनुद्योगेन कस्तैलं तिलेभ्यः प्राप्तुमर्हति ॥
अन्यच्च । उद्योगिनं पुरुषसिंहमुपैति लक्ष्मीर्
दैवेन देयमिति कापुरुषा वदन्ति ।
दैवं निहत्य कुरु पौरुषमात्मशक्त्या
यत्ने कृते यदि न सिध्यति को ऽत्र दोषः ॥
यथा ह्येकेन चक्रेण रथस्य न गतिर्भवेत् ।
एवं पुरुषकारेण विना दैवं न सिध्यति ॥

3. कस्मिंश्चित्तरौ वायसदंपती निवसतः। तयोश्चापत्यानि तरुकोटरावस्थितकृष्णसर्पेण खादितानि। ततः पुनर्गर्भवती वायसी ब्रूते। स्वामिन्। त्यज्यतामयं तरुः। अत्र यावत्कृष्णसर्पस्तावदावयोः संततिः कदा चिदपि न भविष्यति। यतः।

दुष्टा भार्या शठं मित्रं भृत्यश्चोत्तरदायकः।
ससर्पे च गृहे वासो मृत्युरेव न संशयः॥

वायसो ब्रूते। प्रिये। न भेतव्यम्। वारं वारं मयैतस्य महापराधः सोढः। इदानीं पुनर्न क्षन्तव्यः। वायस्याह। कथमनेन बलवता कृष्णसर्पेण सार्धं भवान्विग्रहीतुं समर्थः। वायसो ब्रूते। अलमनया चिन्तया। यतः।

यस्य बुद्धिर्बलं तस्य निर्बुद्धेस्तु कुतो बलम्।
वने सिंहो बलोन्मत्तः शशकेन निपातितः॥

4.

वासांसि जीर्णानि यथा विहाय
नवानि गृह्णाति नरोऽपराणि।
तथा शरीराणि विहाय जीर्णा-
न्यन्यानि संयाति नवानि देही॥ २२
नैनं छिन्दन्ति शस्त्राणि नैनं दहति पावकः।
न चैनं क्लेदयन्त्यापो न शोषयति मारुतः॥ २३
अच्छेद्योऽयमदाह्योऽयमक्लेद्योऽशोष्य एव च।
नित्यः सर्वगतः स्थाणुरचलोऽयं सनातनः॥ २४
अव्यक्तोऽयमचिन्त्योऽयमविकार्योऽयमुच्यते।
तस्मादेवं विदित्वैनं नानुशोचितुमर्हसि॥ २५
अथ चैनं नित्यजातं नित्यं वा मन्यसे मृतम्।
तथापि त्वं महाबाहो नैनं शोचितुमर्हसि॥ २६

5.

कर्मण्यकर्म यः पश्येदकर्मणि च कर्म यः।
स बुद्धिमान्मनुष्येषु स युक्तः कृत्स्नकर्मकृत्॥ १८
यस्य सर्वे समारम्भाः कामसंकल्पवर्जिताः।
ज्ञानाग्निदग्धकर्माणं तमाहुः पण्डितं बुधाः॥ १९
त्यक्त्वा कर्मफलासङ्गं नित्यतृप्तो निराश्रयः।
कर्मण्यभिप्रवृत्तोऽपि नैव किंचित्करोति सः॥ २०
निराशीर्यतचित्तात्मा त्यक्तसर्वपरिग्रहः।
शारीरं केवलं कर्म कुर्वन्नाप्नोति किल्बिषम्॥ २१
यदृच्छालाभसंतुष्टो द्वंद्वातीतो विमत्सरः।
समः सिद्धावसिद्धौ च कृत्वापि न निबध्यते॥ २२
गतसङ्गस्य मुक्तस्य ज्ञानावस्थितचेतसः।
यज्ञायाचरतः कर्म समग्रं प्रविलीयते॥ २३